

OBCHODNÍ AKADEMIE

Praha 2, Vinohradská 38

Projekt OPPA

CZ.2.17/3.1.00/34171

Evropský sociální fond. Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti.

Název exkurze	Vyšehrad Typ: topografická, památková, historická; 36 zastávek (8 úkolů)
Organizace	Začátek: metro C „Vyšehrad“ Náklady: á 10 + 30 Kč Konec: tramvaj „Albertov“ Délka: 2,5 km, 2.30 hod
Hlavní pojmy	citadela Vyšehrad, bazilika sv. Petra a Pavla, Vyšehradský hřbitov legendy a dějiny Vyšehradu, národní osobnosti, romantismus Nové Město, Pankrácká terasa, vltavské ostrovy bastiony, rotunda, bazilika, kasematy, kubismus
Přílohy	Plán trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test, Plán hřbitova

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	METRO „Vyš.“, sraz u výstupu směr Kongres	terasa vedle mostu	ZAHÁJENÍ: <i>přivítání, představení průvodců, prezence účastníků; popis trasy, místo a přibližný čas ukončení</i> Nuselský most – délka 485 m , výška 43 m, 2 úrovně (dole metro); zábrany sebevrahům při otevření ¹⁹⁷³ provedena zátěžová zkouška kolonou těžkých tanků Výhled – <i>popisujeme od míst za bližším koncem mostu, postupujeme směrem vL:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Vršovice – vP za mostem; bílá věž funkcionalistického kostela sv. Václava • Žižkov – dál vL vzadu, vysílač (216 m); dál nahoře Vinohrady – věže sv. Ludmily • Nové Město – před námi nad údolím; založil K4¹³⁴⁸, hradby; v nejvyšším bodě kopule got kostela Panny Marie na Karlově, níže vL sv. Apolinář (žlutý) • Nusle – dole pod námi; v údolí potoka Botiče Kongresové centrum – pův. Palác kultury ¹⁹⁸¹ pro stranické sjezdy, nejv. sál 2,8 tis míst <ul style="list-style-type: none"> • hotel Corinthia – vL od centra; na druhé straně vP novější kongresové objekty
2	terasa, schody, vP brána, průchod vL	naproti Špičce	Vyšehrad I. Táborská brána – <i>prošli jsme před chvílí; nejstarší</i> z dochovaných 3 bran, strohá, bar <ul style="list-style-type: none"> • pěší tunýlek – <i>šli jsme nad ním</i>; propojuje obě strany terénního hřbetu Brána Špička – torzo vstupní pevnůstky z doby K4, dříve dominanta, náběhy žeber → Jedličkův ústav – dál vL; první ¹⁹¹³ český ústav a škola pro postížené děti, na průčelí pamětní deska zakladatele dr. Rudolfa Jedličky <ul style="list-style-type: none"> • deska Popelky Biliánové – <i>naproti vP</i>; na budově býv. mýtnice; sběratelka pověstí
3	dál po L chodník	most, mezi kandelábry	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Pevnost Vyšehrad I. – <i>citadela, bastion, Leopoldova brána</i>
4	branou, dál rovně	naproti vchodu do rotundy	Rotunda sv. Martina – nejstarší stojící stavba na Vyš., nejst. ^{11.st.} ze 3 rotund v Praze <ul style="list-style-type: none"> • rotunda = rom válcový kostel, kuželová střecha s lucernou (=věžička pro zvonek), vP podkovovitá apsida (=výklenek pro oltář), typické kvádrkové zdivo z opuky • portál – novorománský, vchod byl při záchraně otočen o 90° (viz vL: zbytky pův.)
5	dál rovně	rozcestí, značka Slepá u.	Kaple Panny Marie – dál vP; bar, nápis „Zdravas Maria“; uvnitř socha PM v jeskyňce <ul style="list-style-type: none"> • Kostel Stětí sv. Jana – <i>za kaplí</i>; gotický, byl zazděn do hradeb, <i>nic k vidění</i> Morový sloup – <i>vedle vP</i> , bar pilíř s mozaikami patronů – směrem k nám sv. Václav
6	vL výše	před děkanství	Nové děkanství – novogot ¹⁸⁷⁹ , okna s plaménkovými kružbami, znak kapituly (klíče) <ul style="list-style-type: none"> • domy kanovníků – <i>po obou stranách</i>; novogotické, obydlí členů kapituly Kapitula = kněžský sbor podobný klášteru, v čele probošt a děkan, členové kanovníci <ul style="list-style-type: none"> • Vyš. kapitula¹⁰⁷⁰ – podřízena papeži, vlivná – probošt byl kancléřem panovníků
7	přes ulici	lavičky	

	na okraj parku	v příčném chodníku	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Dějiny Vyšehradu – <i>legends, Boleslav II., Vratislav II., Karel IV., husitské války, barokní přestavba, romantismus</i>
8	štěrkový chodník směr kostel	u sloupu	Čertův sloup – 3 kusy sloupu nejasného původu: milník? pranýř? sluneční hodiny? Pravděpodobně je to sloup z románské baziliky (původně sahala až sem) • legenda – zdejší kněz vsadil duši, že odslouží mši dříve, než čert přinese z Říma sloup; sv. Petr mu pomohl (shodil do moře), čert ve vzteku sloup rozbil o chrám → Socha sv. Vojtěcha – <i>vL výklenek na nároží; =2. pražský biskup; bar</i>
9	vL přes cestu	schody nad mostem	Románský most – nejstarší praž. most, dochován oblouk , navážkami je pod terénem • uspořádání Vyš. – 25 m most most ve středověku spojoval okrsek církevní (okolí kostela) a panovnický (paláce byly v místě travnatého prostranství) Bazilika sv. Vavřince – <i>vP vedle bufetu; zastřešené základy baziliky</i>
10	chodník směr trávník	před sochami	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3 Myslbekova sousoší – <i>zaniklá zbrojnice, původ 4 sousoší, vysvětlení jejich příběhů</i>
11	šíkmo přes trávník, chodník nahoru	vyhlíd. v koutě hradeb	Výhled na horizont vL – <i>popisujeme od Kongresového centra, dál směrem vP:</i> • Pankráčká terasa – výškové stavby ^{70.-80.léta.} ; hotel Corinthia + Kongresové centrum ; <i>dál vP: 2 nejvyšší pražské budovy: City Empiria (104 m) + City Tower (109 m); stavějí se tam další objekty (válec, tvar V) – protichůdné názory, poškodí panorama?</i> • Kavčí hory – známá budova České televize • Cukrák – vysílač na konci brdských Hřebenů ; <i>blíže vL: Závist</i> – keltské oppidum Výhled na nábřeží pod námi – ostrovy na Vltavě – <i>vL Veslařský, vP Císařská louka</i> • Vodárna Podolí ¹⁹²⁸ – <i>žlutý areál</i> ; jedinečná technicky i velkorysou architekturou • Plavecký stadion Podolí ¹⁹⁶⁵ – klenutá střecha krytého bazénu, též 2 otevřené Výhled na opačnou stranu Vltavy • Děvín – <i>holý vrch</i> ; hradiště (legenda o Dívčí válce); <i>za ním je Prokopské údolí</i> • Smíchov – <i>za Vltavou</i> ; <i>zL: nádraží, Nový Anděl, kostel sv. Václava (hnědé věže)</i>
12	kousíček zpět směr Hrad	výhled v druhém koutě	Tunel – nejkratší pražský, jen 34 m; vypadá historicky (cimbuří), ale je až z r. 1905; strategicky významná skála se do té doby obeplouvala přívozem Libušina lázeň – got vížka na konci skály; pověst o Horymírovi – útěk před popravou • legenda – romantismus; Libuše se v lázni těšila s mladíky, po použití je shazovala • Galerie Vyšehrad – <i>budova výše</i> ; původně věž , dnes se používá k výstavám Purkrabství – <i>velký objekt vP, zdivo někdejšího paláce K4; nyní restaurace</i> • kasematy – ve velkém klenutém got sálu muzeum historie Vyš. (vstup níže) → základy – <i>vL stopy po panovnické akropoli, studna; projdeme portál býv. zbrojnice</i>
13	portálem před baziliku	před kostel <i>otevř.</i> <i>10-12 a 13-17, zavřeno po,pá 30/10 K</i>	Bazilika svatých Petra a Pavla → ÚKOL PRO STUDENTY č. 4 Průčelí baziliky – <i>architektura, sochy, mozaiky, tympanon s Poslední večeří, dveře, pojem Bazilika menší; nedaleká pamětní deska Elišky Přemyslovny</i>
14	dovnitř baziliky	začátek hlavní lodi	→ <i>pokladna vL za vstupem; nebudme příliš hluční, případně zklidnit účastníky</i> Historie – založil ¹⁰⁷⁰ Vratislav II. při vzniku kapituly • slohový vývoj – složitý, 7 stavebních etap přes všechny slohy • současný stav – novogotická přestavba ^{1920 st.} ; Mocker a Mikš; zdi zčásti středověké Interiér – trojlodní bazilika , tzv. nepravá (=vyšší hlavní loď nemá nahoře okna) • výzdoba – převládá kvalitní secese inspirovaná Muchou (manželé Urbanovi ¹⁹⁰³); v kaplích barokní obrazy (zvláště Škréta ml.); novogotické oltáře; v oknech vitráže s růžencovými motivy • pilíře – vyobrazení svatých ; <i>nahoře historické výjevy: příchod Slovan, Vyšehradu</i>
15	do pravé	před	1. kaple • rom. sarkofág – asi v něm byly ostatky sv. Longina (=řím. voják při Ukřiž.)

	boční lodi	2. kaplí zP	2. kaple • oltář – nejhezčí zde, secese; z rajskeho stromu vyrůstá Kristův kříž , pod ním čeští patroni – např. uprostřed sv. Cyril a Met.; dole mozaika Beránek Boží → 3. kaple • oltář – obraz sv. Maří Magdaleny (=kající se nevěstka provázející Ježíše)
16	dál boční lodi	před 4. kaplí zP	4. kaple • oltář – kopie cenného obrazu Panny Marie Vyšehradské – Deštné ^{14. stol.} ; legenda o přivedení deště, konaly se k ní prosebné poutě; originál vystaven v NG; <i>po jeho stranách</i> vyobrazení sv. Václav a sv. Ludmila (=kněžna, jeho babička) → 5. kaple: • oltář – na obraze Sv. Josef (=manžel Marie) s Ježíškem; též obraz naproti → kaple na konci: nahlédnout přes dveře ; výjevy ze života Panny Marie
17	vL do hlavní lodi	uprostř.	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5 Interiér baziliky – <i>presbytář, fresky, okna, hlavní oltář, kazatelna, památník Přemyslovců,...</i>
18	pokračovat na 2. stranu	před 5. kaplí zL	<i>...malba s legendou o Čertově sloupu, oltář sv. Františka z Assisi, křtitelnice, oltář sv. Anny, ostatkový oltář</i>
19	vedlejší lodi směr vchod	před 2. kaplí zL	2. kaple • oltář – hodnotný, hold představitelů českého státu (viz koruna) Kristu Králi • obraz – <i>naproti</i> ; sv. Jan Křtitel (=prorok, křtil Ježíše, později s'at) → 1. kaple • sousoší – <i>uprostřed</i> ; Pieta (=Marie drží v klíně Ježíše sňatého z kříže) • socha vP – sv. Vojtěch – na nástavci tvaru lodě (=2. pražský biskup, zabit při misi) → klenotnice – <i>místnost za pokladnou</i> ; poklad monstrancí , relikviářů, kalichů, tkanin • Vyšehradský kodex – <i>vL jeho kopie</i> ; evangeliář ke korunovaci krále Vratislava I., originál je nejcennější českou knihou (odhad 1 mld. Kč), vlastní Národní knihovna
20	ven a kousek vP	před brankou hřbitova <i>otevř. 8-19(17)</i>	Deska – <i>na nároží baziliky</i> ; připomínka pokřtění 14 českých knížat v Řezně r. 845 Vyšehradský hřbitov Vznik – zásluhou vlasteneckých proboštů byl ¹⁸⁶⁹ farní hřbitov přeměněn na národní pohřebiště osobností – pohřbeno přes 600 , výjimečně i dnes; nápis „Pokoj vám“ • náhrobky – jedinečná galerie hřbitovní plastiky, cenné díky pohřbeným i autorům • upozornění účastníkům – <i>hřbitov je pietní místo; nehlučte, nejíst, netelefonovat</i> • <i>k přípravě doporučujeme využít aktivní mapu na webu Správy pražských hřbitovů</i> http://212.47.2.130 → Josef Bican (fotbalista) – <i>busta v průhledu branky vP</i> → Václav Hanka (spisovatel, autor slavných padělků) – <i>za rohem</i> ; 1. velký obelisk zde
21	vP podél baziliky	Horáková	Milada Horáková – symbolický hrob s bustou, věnován obětem totalitních režimů =politická, 1950 byla oběšena po zinscenovaném procesu komunistické justice
22	kolem závěru baziliky	pod křížem	Reliéf kříže – <i>na nároží</i> ; hodnotné dílo od Lad. Šalouna , zobrazuje Nejsvětější Trojici : shora Otec, Duch svatý (holubice) a Syn (Kristus); hrob spisovatele Jeřábka Oběti totality z řad duchovních a kněží – <i>vP kout za kostelem</i> ; kamenný chodník → Karel Purkyně (malíř) – <i>naproti u zdi</i> ; socha sv. Jakuba (V. Levý, <i>pohřben vedle</i>)
23	ke zdi, vL	akt vL	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 6 Náhrobky na Vyšehradském hřbitově – <i>Břetislav Benda, Max Švabinský,...</i>
24	k nároží	Němco.	<i>... Božena Němcová, Jan Neruda,...</i>
25	dál, 1. ul. vL	velká socha	<i>... Václav Beneš Třebízský (plastika Žal), Bedřich Smetana</i>
26	zpět pův. směrem, vL do větší ul.	před Nezval.	Slavín – dominanta hřbitova, společná hrobka 54 osobností ¹⁸⁹³ • pohřbení – <i>poznávejte</i> : spisovatelé Vrchlický a Zeyer , malíři Hynais a Mucha , sochaři Myslбек a Šaloun , architekt Gočár , pěvkyně Destinová , dirigent Kubelík , vynálezce Křižík ; uvnitř je chodba s výklenky pro rakve – <i>trochu vidět okénkem</i> • sochy – nahoře okřídlený Génius na sarkofágu, <i>dole po stranách</i> sochy Vlast jásající a truchlící; vepředu bronzový kříž Vítězslav Nezval (básník) – <i>před ½, vP</i> ; busta
27	zpět, vL na konec	Rozhovor	Sousoší Rozhovor – <i>před rohem vL</i> ; malebné sousoší <i>od Drahoňovského na jeho hrobě</i>

			→ Mikuláš Aleš (malíř) – <i>za rohem, vL</i> ; busta od Kafky
28	vL a kol oblouků	Čapek	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 7 Náhrobky na Vyšehradském hřbitově – <i>Karel Čapek a Olga Scheinpflugová, ...</i>
29	rovně	Burian	<i>... Vlasta Burian, Waldemar Matuška, plastiky Smutek a Anděl nad mrtvou labutí, ...</i>
30	směr baz.	Mácha	<i>...Karel Hynek Mácha, Jiří Adamíra, ...</i>
31	vP, vL	Dvořák	<i>...Antonín Dvořák, plastika objetí lásky a smrti</i>
32	rovně, za roh vL	Čech	Svatopluk Čech (básník) – socha od <i>Obrovského</i> → řádkové hřbitůvky – <i>vzadu a zpět</i> ; oplocená pohřebiště klášterů – zde bartolomějky → arkády – <i>při opuštění hřbitova průhledy po stranách</i> ; novorenes. oblouky (Wiehl)
33	zpět a vL ven, rovně	naproti Václava	Vyšehrad II. Socha sv. Václava – bar jezdecká socha (Bendl ¹⁶⁷⁸), původně stála na kašně uprostřed dnešního Václavského náměstí; zde je kopie , originál je v Lapidáriu NM → <i>vL v parku: Pomník Václava Štulce</i> – vlastenecký probošt , zasloužil se o hřbitov
34	rovně k hradbám	vyhlíd.	Vyhlička – <i>zP</i> : Nuselský most , žižkovský vysílač , sv. Ludmila (špičky věží) • <u>Nové Město</u> : Zemská porodnice ¹⁸⁷⁵ – <i>tmavá cihlová vP</i> ; novogotická, velkorysá sv. Apolinář – <i>žlutá věž</i> ; got, jeden z 5 kostelů rozmístěných zde na půdorysu kříže • <u>kostel PM Na Slovanech</u> – <i>vL</i> ; gotický, poničen za války, orig. betonové špičky ¹⁹⁶⁹ • <i>vzadu</i> – pozorujeme soulad chrámu sv. Víta (gotika) a sv. Mikuláše (baroko) → Nové purkrabství – <i>cestou zpět, vP</i> ; novogotika , s výklenkovou kaplí
35	zpět, vL dolů	před bránou <i>otevř. 9-18, denně, 50/30 K</i>	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 8 Pevnost Vyšehrad II. – <i>Cihelná brána, kasematy, Gorlice</i> → NÁSLEDUJE PROHLÍDKA KASEMAT S TAMNÍM PRŮVODCEM (20-30')
36	branou ven, silnice dolů, vP	semafor zcela dole	Kubistický dům – činžovní dům s restaurací (Chochol ¹⁹¹⁴) • <u>kubismus</u> = směr kolem r. 1910, v architektuře je český unikát ; typické jsou lomené krystalové tvary (fasáda, nábytek); poblíž na nábřeží jsou další UKONČENÍ : <i>rozloučit se, popřát hezký zbytek dne, sepsat zprávu</i> • <u>doprava</u> – <i>společně půjdeme přes přechod, pod kolejemi, hned vL je zastávka Albertov</i> – tramvaje do centra (2. zastávka Karlovo náměstí)
konec			